

ดอกไม้ใบธรรมคุณดีไทย ๑๔

โดย ชักกลอน ๕๗ 27

๖๖ กระดังง์

“ชูง่างกร่างไกรใบหนา พิลังภาสา ภาทลงแลซงโดซิง
โกงทางตันลางตะลิ่งปลิง ล้วนเหล่าลางลิ่งมะปริงกระทิงทองหลาง”

วรรณคดี : พรรณพฤษภา

พระนิพนธ์ : พระยาตรีสุนทรโวหาร น้อย อาจารย์ยางกูร

ต้นกระทิง *Calophyllum mophyllum*

วงศ์งาม นามแน่ชัด *Clusiaceae*

ชื่อสามัญ *Bornero mahogany*

Beautiful leafy ชื่อเพราะดี *Indian laurel*

ชื่อท้องถิ่น ไท่กอ้อ หงไฮ้ภูเขา เมล็ดหวาน กากะทิง ทิง, กิเจิ้น
สารวิหะเล กากะทิง ทิง, กิเบิ้น กระทิงเด่น สารวิแฉน แม่นกระทิง

ใช้กากทิง หุงง นอ, กะทิง ทิ้งกากทิง ชั่งชานนาม ตามเห็นชั่ง
ถิ่นกำเนิด เกิดขึ้นได้ขึ้น ถิ่นตราตรึง ปลูกพันธุ์ชั่ง จำแนกได้ ใบเขียว-แดง

ไม้ยืนต้น ขนาดใหญ่ ไม้ผลัดใบ เรือนยอด ไม้ ทรงพุ่มใหญ่ แตกหลายแขนง
เปลือกต้นแก่ แตกร่องริ สีน้ำตาลแดง เนื้อไม้แดง ยางเหลืองใส เปลือกในชมพู

ดอกออกกรู หอมเย็น เป็นยารักษา ยารักษา รุงรักษา ดอกตาหิ้งคู่
โรคติดต่อทางตา ต้านไวรัสโรค หนองใน ทำปัสสาวะได้ ปิดแผลอยู่ คุ้ม HIV

สมุนไพร ไม้กระทิง ยิงพิษแผลง เป็นยาถ่าย อย่างแรง แฉงฤทธิ์ปรี
มี Lactone ฤทธิ์ฆ่าเชื้อ บักเตรี เมล็ดดี มีน้ำมัน Bio Deisel

สถิตยพันธ์ ธรรมสถิตย

กระทิงดู ตาคูไซน ผาดโผนไล่
 วิ่งว่อนไวไล่มาทาดอร์ ขอลักแพด
 มาเข้าหยอก กอดอกตายัว ชั่วจริงแฉ
 ถ้าเอ็งแน่ แปะแพทลา มาสู้กัน

กระทิงปลา หน้าแหลมไซรี ตัดลายพริ้ว
 เนี้้อร่อย มั่นเอยเหสีเ น้าเป็เอนั้น
 หาได้ยาก ลำบากนัก จักรำพัน
 เมีอวันวาน นั้นเมีมาก ไม่เอยากกิน

กระทั่งคน ขนากลุ่มน้อย ต้องคอยหลบ ใครได้พบ ประสบไฉริ์ ไม่ถวิล

อดีตผัน ผ่านผ่านสู่ รุ่งเย็น คนเริ่มชิน พินหน้าแล้ว เข้าทานั้น

กระทั่งต้น คนรู้ดี มีที่ถนัด ถิ่นใดถิ่น ถิ่นเกิด ไฉริ์ ไม่สร้างสรรค์

ไทยเรานี้ มีชื่อไกล พบสองพันธุ์ ใบต่างกัน สีเขียวแดง แร่ฤทธิ์มี

ไม่สลัดใบ ไม่ขึ้นต้น ทนเห็ดออกลาย กลางถึงใหญ่ เห็นได้ชัด จัดไว้

ต้นแก่แตก แยกเป็นร่เอง นามองดี ยางมากมี สีเหลืองใส ให้ระง

ยางมีพิษ สะกิดหนอย คอยห่างไว้ สมุนไพร ใช้ทั้งต้น คนมีหวัง

ยาสมุนไพร ไม่กลุ่มใจ ใช้ดีจึง ประหยัดดังค์ ข้างดินัก ประจักษ์นี้

แดง มัด จำ ไม่ปกติ มีต่อจรวน ใบกระทั่งนั้น มันชวยได้ ไม่หมองศรี

ตำกับน้ำ นำล้างตา สะอาดดี แดงแฉนี้ ที่มของเห็น เป็นประกาย

ตั้งเขาว่า มาชัดนั้น ขึ้นดิงหนา เรืองนัยน์ตา อย่างประมาท อาจเสียหาย

พบหมอนี้ ดีกว่า อย่างชะล่าใจ เรืองขึ้นไฉริ์ ไม่ว่านะ ถ้าอยากลอง

โกวิท ธีรวิโรจน์

ตั้งกระทิง ไหว้ขอตั้งคราตรมสด

ใบระบัดจัตระเบียบเรียบสวยเห็น

เป็นพุ่มพรางรั้วรางแสนร่มเย็น

ณ ริมธารเด่นเป็นที่พักผ่อนกาย

คราพลิตอกอกเป็นขั้วลลลลยั้ง

อยู่ปดายกึ่งหนอชวาพรดาเหลิ้งฉาย

มดเกสรร่อนรื้ออยู่เรียงราย

ลลลลบกายหอมล่อนนไนยลม

ผลจ่าน้ำกลมเขียวเตี้ยลลลลลลล

หล่นลงคดกพื้นล่างพรางน้ำตาพรหม

มีข้านักงอกใหม่ได้งามลม

สุดชื่นชมธรรมชาติดูอาครัน

มดลพฤษาถูกนำมาใช้ประโยชน์

แม่มิโทษหากถูกวิธีก็ดีนั้น

พิษที่ร้ายอาจหายคลายลงพลัน

ทุกต้นนั้นคือลมนไพร ไฉไลจริง

กระทิงทั้งต้นทนมดลลลลลลล

ดอกรุ่งหัวใจ ได้ดียิ่ง

ใบนำล้างตาหายฝ้าแลสวยพริ้ง

กลากเกล็ดอันทิ้งหายไปใช้อย่างทา

กุศล คำเพราะ

ต้นไม้ชื่อ ดุจรีง กระทิงป่า เพื่อบุญมา ให้เห็น เป็นแนวทาง
 กระทิงต้นไม้ใหญ่ แผ่ไปกว้าง รากออกข้าง แผ่ขยาย ลงไปลึก
 กระทิงต้น ไม้ใหญ่ ใช้ร่มเงา ไม้ครุฑเอา ปดุงได้ ใกล้เคียงตึก
 รากจะชอน ไปได้ ใต้ดินลึก กระทิงคึก โตไฉ่ ต้นใหญ่จริง

เรื่องประโยชน์ สมุนไพร มากมายนัก ที่เพื่อนรัก กล่าวได้ ได้เพราะพริ้ง
 ต้นกระทิง ทุกส่วน ล้วนดีจริง เหมาะสมยิ่ง เข้าเครื่อง เรื่องเป็นยา

ณรงค์ ศรีพุ่ม

ไท่กั๋อหง โฮ่วเฮ่ หูถง
นั้นยังคง จื่อกระทิง จิ้งจิ้งหน่า
เป็นภาษา จีนกลาง ออกเสียงมา
กากระทิง น้าก็เรียก เหนือกว่า

เป็นพันธุ์ไม้ กำเนิดแถบ จีนใต้จีน
ใบรูปไข่ กลีบแฉก ขอบขนาน
อ่อนแก่ไม่ สีแดง ปนน้ำตาล
ขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่งดี

ดอกกระทิง ออกเป็นช่อ มีสีขาว เกสรเหลือง สดใสขาว พราวเต็มที
หอมอ่อนอ่อน เป็นช่อสวย เสียด้วยสี ผลกระทิง นั้นมี รูปทรงกลม

สรรพคุณ กระทิงนี้ มีมาให้ บำรุงใจ ยาหอมใช้ให้รสขม
ใช้ล้างตา เป็นยาถ่าย หนองในขม ใช้แก้ลม ปวดแขนขา ระอาใจ

กระทิงนี้ มีประโยชน์ หลายสถาน เป็นเครื่องเรือน ในบ้าน ดูสดใส
ใช้ทำเรือ เต๊อ ไปถึง หมอนรถไฟ กระทิงนี้ ทำให้ ป่าสมบูรณ์

ศกุนตลา ณ หนองคาย

ต้นกระทิง ไม้ยืนต้น ไม้ผลัดใบ
ขนาดกลางถึงใหญ่ยอดทรงพุ่ม
แตกกิ่งก้านไม่เป็นระเบียบเขียวชอุ่ม
ชอบน้ำชุ่มดินทรายระบายน้ำดี

ปักษีแฉะแดดจัดจำทนแดดแรง
กระทิงแกร่งขึ้นได้สมศักดิ์ศรี
ดอกสีขาวหอมอ่อนอ่อนช่อนฤดู
บานเต็มทีสองเขินต์เห็นเกสรเหลือง

ยางจากต้นเสื้เหลี้งนั้นเป็นพิษ
เอกฤทธิให้เอาเสี้ยนจับถ้ายได้เป็นเรี้อง
ต้นและใบให้เปี้อปตา ไม่สั้้นแปเสี้อง
น้ำมันจากเมล็ดปรงเครี้องสั้้เอง

นอกจากสรรพคุณด้านสั้้มนไพร
นิยมใช้ไม้กระทิงงานกั้เสร้าง
ทำเครี้องเรี้องนไม้หมอนวางหนุนรอง
จะเรี้องจั้งเรี้องแฉฉกระตุก

ต้นกระทิงโรคและแมลงไม่รบกวน
ได้ร่มเงาในสวนใบสั้ดยหุ
ไม้ร้้องง่ายเป็นมันเงางามน่าดู
อย่าให้อยู่ใกล้อาคารฐานอันตราย

ด.อ.พร เดชกุลธนา

กระต๊อที่กล่าวนี้มีไข่ขาว ไม่มีหัวมีขาหรือมีเขา
แต่เป็นชื่อต้นไม้ที่ปลูกเรา รู้ว่าเอาไปทำ ไม้หมอนรถไฟ

กระต๊อนี้มีชื่อท้องถิ่นว่า กระต๊อภาคกระต๊อภาคใต้ใต้
สารวิหะเลกานน่านเขาใจ กูดง ไท่ก๊อหงโฮดเขดของสันกลาง

ถิ่นกำเนิดเกิดที่จีนใต้จีน มีในถิ่นเมืองไทยได้กว้างขวาง
ไทยมีสองชนิด ใบแดง ใบเขียว ไม่อาจ ทั้งสองอย่าง ไทยมักใช้ใบเขียวกัน

เป็นไม้อื่นต้นขนาดกลาง ไม่ผลัดใบ ขอบขึ้นในที่แดดจัด ไม่ผลัดใบ
ขอบขึ้นที่ดินทรายระบายน้ำทัน หากมีน้ำมากนั้นใบมันลดยาง

ใบเป็นใบเดี่ยวออกเรียงตรงข้ามกัน ลักษณะใบนั้นรูปรีรูปไข่ยาว
สีเขียวเข้มใบหนาแข็งผิววาววาม เมื่อแก่แห้งสีน้ำตาล

ดอกเป็นดอกเดี่ยวแยกกันอิสระ ออกช่อละแปดดอกกลีบรูปขอบขนาน
ดอกเป็นดอกตูมมีกลีบห่อม่อขนาน ดอกขาวนวลแก่ปดประจําเดือนดี

ผลสดค่อนข้างกลมและฉ่ำน้ำ ผิวผลเรียบลื่นปลายผลตั้งผลสดสี
เขียวแต่สุกจะเป็นสีเหลืองมี ภายในผลนี้มีเมล็ดอยู่เมล็ดเดี่ยว

สรรพคุณเป็นยาบำรุงหัวใจ ดอกก็ใช้เป็นยาบำรุงกำลังไม่เสีย
แก่อาการตาแดง ได้ดีทีเดียว เปลือกต้มเคี้ยวขับปัสสาวะแก้หนองใน

ประโยชน์ใช้ปลูกให้ร่มเงา เอาไปทำตุ้มไม้หอมหรือไฟได้
ทำเรือหรือกระดูกงูเรือใช้ อดทน ไปไว้ก่อสร้างก็เข้าที่

ในการใช้สมุนไพรกระทิงนั้น ทุกๆท่านระวังพิษจากยางนี้
ทำให้อาเจียนยาถ่ายรุนแรงดี ใบแก้หืดมีพิษใช้ใบอบยา

อานนท์ ศรีวิสูตร

